

Право на правично суђење у
пракси ЕСЉП уз посебан осврт
на породичне спорове

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

- Право на правично суђење гарантује **члан 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода** (Европска Конвенција) и **члан 32. Устава Републике Србије**.
- Члан 6 ЕКЉП тачка 1 је прописано да свако, током одлучивања о његовим грађанским правима или о кривичној оптужби против **њега има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона**.
- ЕКЉП је ратификована **Законом о ратификацији 26.12.2003. године** (Сл. лист СЦГ Међународни уговори 9/2003)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

- **Члан 32. Устава Републике Србије.**
- Свако има право да **независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно** расправи и одлучи о његовима правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега.
- Свакоме се јемчи право на бесплатног преводиоца, ако не говори и не разуме језик који је у службеној употреби у суду и право на бесплатног тумача ако је слеп, глув или нем.
- Јавност се може искључити током читавог поступка који се води пред судом или у делу поступка, само ради заштите интереса националне безбедности, јавног реда и морала у демократском друштву, као и ради заштите интереса малолетника или приватности учесника у поступку, у складу са законом.

- Право **на правично суђење** подразумева;
- Право **на приступ суду** (*Golder v. UK*, No 4451/70, ст. 26 – 40)
- Право **на извршење пресуда** (*Hornsby v. Greece*, No 18357/91, ст.40 – 45)
- Право на **правноснажност судских одлука** (*Brumarescu v. Romania*, No 28342/95, ст. 60 – 65)

- Право **на правично суђење** је конституисано од стране Европског суда за људска права широким тумачењем норме члана 6 (1) Конвенције у случају ***Golder v. the United Kingdom*** :
- **„По мишљењу суда било би незамисливо да члан 6 став 1 детаљно опише процесне гаранције које стоје на располагању странака у поступку, а да прво не заштити оно што стварно омогућава корист од тих гаранција, то јест приступ суду.“**
- ECHR, *Golder v. the United Kingdom* , 21.02.1975, ст 35

ЕСЛЈП тумачећи члан 6.ЕКЛЈП цени:

- да ли је подносиоцу представке **пружена могућност да суду представи свој случај и оспори доказе које сматра неоснованим или неистинитим**, а не да ли су домаћи судови донели исправну или погрешну одлуку (**Karalevcius v. Lithuania, No 53254/99**)

- ЕСЉП је установио у својој пракси да је било какво ограничење права на правично суђење сагласно са чланом 6 само под два услова:
 1. ако тежи легитимном циљу и
 2. ако постоји разуман однос сразмерности између коришћених средстава и циља коме се тежи
- Процесноправна ограничења права на тужбу у националном праву морају да задовоље оба наведена услова да би била допуштена. (ЕCHR, *Ashingdane v. the United Kingdom*, 28.05.1985, ставови 57)

Уношење европских стандарда у право Србије

- Члан 18 Устава РС
- Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују.
- Уставом се јемче, и као таква, **непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима.**
- Одредбе о људским и мањинским правима **тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.**
- члана 16. став 2. Устава РС
- Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори **саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.**

Уношење европских стандарда у процесно право Србије

- Приликом доношења **Закона о парничном поступку Републике Србије 2004. године**, унете су новине које су биле неопходне ради усклађивања парничног поступка са Европском конвенцијом за заштиту људских права и слобода, која је ратификована 2003. године. (Сл. гласник РС број 125/2004)
- **Основна људска права која су предвиђена Конвенцијом представљају европске правне стандарде које је требало уградити у национално законодавство.**
- **Члан 122 став 4 Судског Пословника:**
- **У образложењу одлуке може се наводити и пракса међународних институција које штите људска права** (нпр. Европски суд за људска права - Винчић против Србије "Службени гласник РС", бр...).

УНОШЕЊЕ ЕВРОПСКИХ СТАНДАРДА У ПРАВО СРБИЈЕ

- Изричито се прокламује право на суђење у разумном року које је конкретизовано заоштравањем процесне дисциплине, укидањем мировања, ограничењем могућности вишекратног укидања првостепене одлуке.
- Одредбама ЗПП-а изричито је признато и загарантовано свим субјектима и право на правну заштиту, као аутономно јавно субјективно право и једно од основних процесних људских права, а ком праву одговара дужност суда да пружи правну заштиту уколико је допуштена и основано затражена.

ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

- Поред права на приступ суду које је изведено из члана 6 ЕКЉП-а, члан 6 (1) обавезује да се поступак у коме се одлучује о кривичној оптужби, односно о грађанским правима и обавезама има обавити у „**разумном року**“.
- Да би се сматрао правичним, поступак се мора обавити у „**разумном временском року**“.
- **Право на суђење у разумном року** део права на **правично суђење** из члана 6 ЕКЉП и члана 32 Устава Србије

ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

- Право на суђење у разумном року произлази **из начела делотворности** (*Sakhnovsky v. Russia*, No 21273/03, Велико веће)
- **Не сме угрозити начело доброг вршења правде** из члана 6 ЕКЉП које има већи домет од начела разумног рока и може оправдати избор мање брзих али праведнијих поступака (*Intiba v. Turkey* od 24. maja 2005.)

ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

- Право на суђење у разумном року - **деликатан концепт.**
- **Контрола доброг управљања временом у свим етапама поступка** по случају трагајући за периодима неактивности на које указује чим му се учине неоправданим

РАЗУМНИ РОК - ПОЈАМ

- Прве пилот пресуде су донете у Европском суду за трајање поступка у погледу системских кршења овог права (*Kudla v. Poland*, ст. 119 - 131)
- Разумни рок – оптималан временски период да се отклони правна неизвесност о постојању неког права или да се отклони сумња о основаности оптужбе против неког лица.

РАЗУМНИ РОК - ПОЈАМ

- Захтев разумног рока односи се **и на парничне и на кривичне поступке.**
- Не сме се замењивати **са тестом дужине притвора** који се примењује само у ситуацијама када је лице у претпретресном поступку лишено слободе. (члана 5 тачка 3 ЕКЉП)

РОК ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПОВРЕДЕ ПРАВА

- Тече од тренутка **када је покренут поступак пред судом** (у парничном поступку од дана подношења тужбе, а у кривичном од обавештења о оптужби) а период чија се разумност разматра обухвата целокупан поступак који је у питању укључујући и жалбе. У складу са тим тај период траје **све док се не донесе одлука којим се решава спор** (*Erkner i Hofauer protiv Austrije, 23.04.1987, serija A broj 117, str. 61-62, stavovi 64-65*)
- Завршетак периода у смислу захтева за “разумни рок” **може да обухвати и поступак по уставној жалби** када утиче непосредно на исход (*Buchholz v. Germany, 6. мај 1981, стр. 44-46*),

РАЗУМНИ РОК

- Промењен приступ Суда од 80-их година 20.века када је узимао у обзир и извршни поступак (*Martins Moreira v. Portugal, br. 11371/85, став 44*), на кашњење се гледа као на повреду права на благовремено извршење пресуде - као повреда права на суд.
- Ако је неки предмет био завршен да би био поново отворен, напр. ради ревизије, **време у коме није био у току ниједан поступак** не улази у време које се рачуна као укупни рок (*Skorobogatova v. Russia, ставови 37-42*)

РАЗУМНИ РОК

- Нема општих смерница за рок – **зависи од броја судских инстанци** које су поступале:
- Строжа мерила кад је више од:
 - **три године** - **један** ниво судске надлежности
 - **пет година** - **два** нивоа судске надлежности
 - **шест година** – **три** нивоа судске надлежности

РАЗУМНИ РОК

- рокови су дужи ако је поступало више инстанци, али се вишеструко враћање и вишеструко укидање одлука сматра кршењем овог права
- посебно се цене периоди неактивности органа власти (судова и других државних органа)
- кршења права на суђење у разумном року нема ако је сам подносилац допринео дужем трајању поступка

ПРИОРИТЕТНИ ПРЕДМЕТИ

- **радни спорови** (отказ, престанак радног односа, отпуштање, исплата плата)
- **накнада штете за жртве несрећа** (саобраћајне несреће, друге несреће)
- случајеви подносилаца **поодмаклог животног доба**
- случајеви **у којима је угрожено или критично здравље подносилаца**
- **породични спорови** (породични живот, односи родитеља и деце)
- случајеви подносилаца **ограниченог физичког или психичког стања** (лица са инвалидитетом, лица потпуно или делимично лишена пословне способности)
- случајеви у којима подносилац **служи затворску казну**
- случајеви **полицијског насиља**

КРИТЕРИЈУМИ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПОВРЕДЕ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Основни критеријуми за оцену протеклог времена (дужине трајања поступка):

- 1) **Сложеност случаја** (*Neumeister* од 27.6.1968, *Pretto and others*, ст 30-37, утврђен је стандард за кумулативни тест о разумном року за прва три критеријума)
- 2) **Понашање подносиоца (странака)**
- 3) **Понашање надлежних власти**
- 4) **Значај случаја за подносиоца** (*König* од 28.6.1978. године, утврђен је и четврти критеријум)

СЛОЖЕНОСТ СЛУЧАЈА

- **сложеност чињеница које треба утврдити**

(број и природа оптужби, бр. кривичних дела, број окривљених и сведока, потреба за прибављање мишљења стручњака, тешка питања у вези доказивања, расподела имовине између санаследника)

- **сложеност правних питања о којима треба одлучити**

(**примена нових и нејасних закона**, несигурност у погледу домаће судске праксе с обзиром на примену новог закона који је одскора на снази, поштовање начела једнакости, питања надлежности, питања уставности, питања закона у области урбанизма, тумачење међународних уговора)

- **сложеност поступка**

(број странака, велики број захтева, велики број захтева за одређивање привремених мера, велики број странака и сведока, прикупљање и проучавање великог броја доказа)

ПОНАШАЊЕ ПОДНОСИОЦА (СТРАНАКА)

- кашњења проузрокована понашањем странака која доприносе дужини трајања поступка су објективне чињенице и не могу се приписати одговорној држави (*Wiesinger vs Austria*, 30.10.1991.god)
- непоступање у роковима и по налогу суда
- иницијално обраћање **ненадлежном суду**
- захтеви за продужење рокова,
- **промене адвоката**
- злоупотреба процесних овлашћења и права (**непојављивање на расправама, кашњења у подношењу одговора, подношење бројних жалби, предузимање нејасних корака и опструкција, бројни захтеви за изузећа судија и председника суда, захтеви за делегацију**)

ПОНАШАЊЕ СУДСКИХ ВЛАСТИ

- период неактивности судских власти
- географски проблеми
- неадекватна организација судова
- судске реформе
- недовољан број судија (не ослобађа државу одговорности за кршење права на суђење у разумниом року), као ни економска неразвијеност и недостатак средстава

ПОНАШАЊЕ СУДСКИХ ВЛАСТИ

- честа промена судија
- време које судије проводе у вансудским активностима
- заостатак предмета ако није привремен представља кршење јер је држава дужна да предузме све мере за решавање структурних проблема
- системски недостаци у правилима поступка
- непозивање странака, сведока или оптужених, неуредна достава
- споро прослеђивање списа жалбеном суду
- реформа законодавства у току поступка

ПОНАШАЊЕ НЕСУДСКИХ ВЛАСТИ

- **значајни политички догађаји** могу бити од значаја, али не увек (уједињење Немачке, велике реформе, успостављање демократије у Португалији)
- прелазак **из планске у тржишну привреду** може бити од значаја, али не увек

ЗНАЧАЈ СЛУЧАЈА ЗА ПОДНОСИОЦА ПРЕДСТАВКЕ

- грађански статус и способност (нарочито они који утичу на уживање права на поштовање породичног живота)
- жртве саобраћајних несрећа у вези накнаде штете, криминалног насиља и полицијског насиља у вези накнаде штете
- индивидуалне професионалне активности (**велики износи, у вези радног спора, спорови о пензијама** – нарочито инвалидских), као и **социјална давања**
- окривљени **у притвору**

ЗНАЧАЈ СЛУЧАЈА ЗА ПОДНОСИОЦА ПРЕДСТАВКЕ

Случајеви који захтевају изузетну марљивост (хитност):

- родитељи погођени васпитним мерама које су наложили судови и **ограничење родитељских права (повреда две године и седам месеци у двостепеном поступку у предмету који се тичао усвајања и могућности остваривања контакта између родитеља и детета *H. vs UK, 1987*)**
- лица са скраћеним животним веком оболела од **неизлечивих болести (повреда две године и четири месеца у поступку пред две инстанце, захтев за накнаду лица које је било заражен вирусом ХИВ-а – *X v. France, 1982*)**

ПОРОДИЧНИ СПОРОВИ

Случајеви који захтевају изузетну марљивост (хитност):

- ❖ Поступци који се односе на старатељство над децом (*Hokkanen v. Finland, br.predstavke 19823/92, presuda od 24.9.1994, stavovi 71-72*)
- ❖ Начин остваривања контакта са децом (*В.А.М.против Србије, представка 39177/05, одлука од 13.3.2007.*)
- ❖ Предмети који се односе на идентитет – утврђивање очинства (*Јевремовић против Србије, представка бр. 3150/05, 17.7.2007*)

ПОРОДИЧНИ СПОРОВИ

- **Неефикасно извршење одлука**

- **Томић против Србије** – представка бр.25959-06, одлука од 26.6.2007, ставови 88-91
- **Фелбаб против Србије** – представка бр. 14011/07, одлука ЕСЉП од 14.4.2009, став 63
- **Кривошеј против Србије** – представка бр. 42559/08, одлука од 13.10.2010.

ПОРОДИЧНИ СПОРОВИ

• Дуго трајање поступка

- **Вељков против Србије** – представка бр.32181-08, одлука од 19.4.2011 – само повреда члана 6, не и 8 ЕКЉП
- **Цикакис против Немачке** (Tsikakis c.Allemagne), представка 1521-06, одлука од 10.5.2011.године, доступна само на француском језику, ст.64 и 68 – повреда члана 6
- **Лаино против Италије** (Laino v Italy), представка бр. 33158/96, одлука од 18.2.1999, став 22
- **Бок против Немачке** (Воск v. Germany), представка бр.11118/84, одлука од 21.2.1989, став 49

ПОРОДИЧНИ СПОРОВИ

Није утврђена повреда из члана 6 ЕКЉП

- **Дамњановић против Србије од 18.11.2008.године,**
- **Здравковић против Србије од 20.9.2016.године**
- **Грујић против Србије од 28.8.2018.године**

Савета Европе Рес (2010) о

делотворним правним

предуго трајање

(24. фебруар

2010. године)

- да предузму све кораке како би осигурале да се све фазе домаћих поступака спроводе у разумном року
- да се осигурају механизми за идентификацију поступака код којих постоји опасност да ће дуго трајати и који су основни разлози за то са циљем спречавања будућих кршења
- **мере за решавање системских проблема**
- правна средства за убрзавање поступака код којих постоји ризик
- ефикасни правни лекови
- **убрзање поступка или накнада или комбинација**
- да су износи накнаде **разумни и компатибилни са праксом ЕСЉП**

Водич за добру праксу Савета Европе у погледу домаћих правних лекова

(18. 09. 2013.године)

Правно средство је **делотворно** ако је :

- **Доступно** странци
- Погодно **да спречи повреду** која може да наступи
- **Обезбеђује одговарајуће обештећење** за повреду која је већ наступила
- Може да се **поднесе у свакој фази поступка**

ПРАКСА ЕСЉП У ВЕЗИ СА НАКНАДОМ ШТЕТЕ

Scordino v Italy бр. представке 36813/97 од 29. марта
2006.године

- правни систем организован од стране државе тако да судови могу да испуне обавезу из члана 6 укључујући и да се поступци спроводе у разумном року
- правни лек треба да буде делотворан, адекватан и доступан
- држава треба да обезбеди делотворне правне лекове за заштиту људских права па и за заштиту права на суђење у разумном року (став 186 -189) делотворност се цени с обзиром на то да ли стварно утичу на убрзавање доношења судске одлуке (став 184)
- **најбоља заштита комбинација правних лекова за спречавање и заустављање даље повреде и за накнаду штете** кад до повреде већ дође (став 184)

ПРАКСА ЕСЉП У ВЕЗИ СА НАКНАДОМ ШТЕТЕ

- Члан 41 ЕКЉП – може пружити правично задовољење странци кад утврди повреду права
- **Scordino v Italy** бр. представке 36813/97 од 29. марта 2006.године
- Одговарајуће и довољно задовољење – исплата накнаде без непотребног одлагања након правноснажности одлуке о накнади (став 198)
- Принципи правичности из члана 6 да се поштују и у поступку одлучивања о правичном задовољењу (став 200)
- У случајевима када домаћи судови не досуде уопште или досуде знатно мањи износ такву одлуку морају уверљиво да образложе (став 204)
- На националном нивоу судови могу да одступе од износа из праксе ЕСЉП али они не могу да буду неразумни (имају широко поље слободне процене)

ДЕЛОТВОРАН КОМПЕНЗАТОРНИ ПРАВНИ ЛЕК

Разумни износ у разумном року

- Пресуда *Apicella v. Italy* (представка број 64890/01, пресуда већа 10.11.2004. године, пресуда Великог већа 29.3.2006. године)
- Тако се под тачком 26 у пресуди већа у овом предмету од 10.11.2004. године наводи:
- "Што се тиче правичне процене нематеријалне штете као резултат дужине поступка, Суд сматра да је износ од **1.000 и 1.500 ЕУР по години трајања поступка (а не по години кашњења)** основна цифра за релевантан обрачун. Исход домаћег поступка (да ли подносилац представке изгубио, успео или коначно постигао пријатељско поравнање) је неважан за нематеријалну штету претрпљену због дужине поступка.
-

Критеријуми за правичну накнаду

- Укупан износ ће бити повећан на **2.000 ЕУР** **уколико је предмет спора значајан**, као што су случајеви у вези радног права, грађанског статуса и способности, пензије или посебно озбиљни поступци у вези здравља или живота лица.
- Основни износ ће бити умањен у складу са бројем судских инстанци током трајања поступка, понашањем подносиоца представке, посебно бројем месеци или година због неоправданог одлагања за која је одговоран подносилац представке, **какав је значај спора**, на пример када су **финансијске последице од мале важности за подносиоца представке**, и **на основу животног стандарда у земљи** у питању.
- Умањење је такође могуће **када је подносилац представке кратко био укључен у поступак као наследник**.
- Износ такође може да буде **умањен када је подносиоцу представке утврђена повреда у домаћем поступку**, као и новчани износ, **коришћењем домаћег правног лека**

Критеријуми за правичну накнаду

- У пресуди Великог већа, донетом у истом овом предмету под тач. 136, 137, 138... од 29.3.2006. године се наводи и:
- Суд сматра, међутим, да када подносилац **представке и даље може да се жали да је "жртва" после исцрпљивања тог домаћег правног лека**, њему или њој мора да буде **досуђена разлика између износа који је добио од апелационог суда и износа који не би могао да се сматра очигледно неразумним у поређењу са износом досуђеним од стране Суда да је био досуђен од стране апелационог суда и брзо исплаћен**.
- Влади треба да буде наложено да **плати додатни износ када је подносилац представке морао да трпи кашњење чекајући исплату накнаде штете од државе, ради неутрализовања фрустрације проистекле из кашњења у плаћању**".

Критеријуми за правичну накнаду

- Изнети ставови указују на смернице у погледу метода обрачуна који обухвата:
- обрачун основног износа (**1.000 – 1.500 ЕУР по години**)
- корекције **ради увећања**
- корекције **ради умањења** износа, зависно од:
 - броја судова који су поступали
 - сваког несавесног поступања подносиоца представке у вези кашњења поступка
 - недостатка значаја предмета спора
 - краткоће трајања статуса "жртве" (наследника подносиоца представке)
 - бруто друштвеног (националног) производа (БДП)
 - сваког утврђивања повреде или накнаде штете од стране домаћих власти (умањење од око 55%, али не испод 45% основног износа (**450 – 675 ЕУР по години**))

Пресуде ЕСЉП у односу на Србију

- **Винчић и други против Србије** (44698/06 и други од 01. децембра 2009. године) – подносиоци **имају обавезу да прво исцрпе сва домаћа средства пре обраћања ЕСЉП**
- **Савић и други против Србије** – пресуда од 05.априла 2016.године, представка број 22080/09 и др) – “**статус жртве у смислу чл.34 Конвенције зависи од тога да ли су:**
 - **домаћи органи изричито или прећутно признали повреду и да ли су пружили одговарајуће обештећење у вези са повредом”**
 - **да ли је пружено обештећење адекватно и довољно у складу са чланом 41 Конвенције**

Пресуде ЕСЉП у односу на Србију

- Прохаска, Проданић и други против Србије,
(број представки 63003/10, 20441/11 and 3931/14, пресуда од 08.новембра 2016.године)
- И поред тога што је Уставни суд утврдио повреду права на суђење у разумном року због дужине трајања парничног и кривичног поступка, и поред поменутог закључка о повреди, закључио да подносиоци имају право и на накнаду нематеријалне штете, **уколико су накнаде које је нудила Комисија за накнаду штете неразумно ниске, такво средство се не може сматрати делотворним правним средством у складу са Конвенцијом, те таква лица и даље имају статус оштећених у смислу повреде права на суђење у разумном року.**

Пракса у односу на Србију

№.	Датум представке	Име подносиоца захтева и датум рођења	Име пуномоћника и место	Почетак поступка	Крај поступка	Тотална дужина поступка и нивои поступка од оз. марта 2004. године од кад је Конвенција ступила на снагу за Србију	Детаљи одлука Уставног суда	Износи досуђени на име нематеријалне штете и трошкови апликаната у еврима (плус таксе које могу бити наплаћене) [1]
1.	<u>63003/10</u> 20/10/2010	М. Прохаска Проданић		03/03/2004	24/08/2010	6 years and 6 months 2 levels of jurisdiction	Už- 801/2009 4 February 2010	Ништа
2.	<u>20441/11</u> 04/03/2011	В. Томић		03/03/2004	07/02/2014	9 years and 11 months 2 levels of jurisdiction	Už- 248/2009 21 October 2010	EUR 3,000
3.	<u>3931/14</u> 20/12/2013	Д. Трпковић		03/03/2004	24/12/2008	4 years and 10 months 2 levels of jurisdiction	Už- 105/2009 22 July 2010	EUR 1,200

Закон о заштити права на суђење у разумном року

- Претходна заштита - уставна жалба
- Измене Закона о уређењу судова из 2014.године – 8а до 8в Закона
- Закон о заштити права на суђење у разумном року (Сл. гласник РС бр.40/15) ступио на снагу 01. јануара 2016. године
- Приговор и жалба као средство ради убрзања поступка
- Захтев за правично задовољење
- Тужба за имовинску штету
- Смисао заштите је првенствено убрзање поступка, а не досуђење новчаног износа.

Закон о заштити права на суђење у разумном року

Врсте штете и одговорност Републике Србије

- *Право на правично задовољење*
- *Накнада имовинске штете*

ШТИТИ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Врсте правичног задовољења

Члан 23

- Врсте правичног задовољења јесу:
- 1) право на исплату новчаног обештећења за неимовинску штету која је странци изазвана повредом права на суђење у разумном року (у даљем тексту: новчано обештећење);
- 2) право на објављивање писмене изјаве Државног правобранилаштва (у даљем тексту: Правобранилаштво) којом се утврђује да је странци било повређено право на суђење у разумном року;
- 3) право на објављивање пресуде којом се утврђује да је странци било повређено право на суђење у разумном року.

ШТИТИ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

- *Одговорност Републике Србије за неимовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна.*
- *При одлучивању о правичном задовољењу, Правобранилаштво и судови везани су решењима председника судова којима је утврђена повреда права странке на суђење у разумном року.*

Заштити права на суђење у разумном року

Накнада имовинске штете

Члан 31

- Странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење.
- Поред одредаба закона којим се уређују облигациони односи, суд примењује и мерила за оцену трајања суђења у разумном року (члан 4).
- Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна.

ШТИТИ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Мерила за оцену трајања суђења у разумном року

- Члан 4

- При одлучивању о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року уважавају се све околности предмета суђења, пре свега сложеност чињеничних и правних питања, целокупно трајање поступка и поступање суда, јавног тужилаштва или другог државног органа, природа и врста предмета суђења или истраге, значај предмета суђења или истраге по странку, понашање странака током поступка, посебно поштовање процесних права и обавеза, затим поштовање редоследа решавања предмета и законски рокови за заказивање рочишта и главног претреса и израду одлука.

Пракса Европског суда за људска права односу на Србију - имовинска штета физичка лица

- **Маринковић против Србије** (представка број 5353/11)- пресуда од 22. октобра 2013. године
- **Јовичић и други против Србије** (представке бр. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 и 75689/11) – пресуда од 13. јануара 2015. године
- **Стевановић и други против Србије** (представке бр. 43815/17 и 15 других) - пресуда од 27. августа 2019. године

Пракса Европског суда за људска права односу на Србију - имовинска штета правна лица

- **ДКД-УНИОН ДОО против СРБИЈЕ** (*представка број 42731/06*) - 10. децембар 2013. године
- **ПРЕДМЕТ М. В. – МАК ЧАЧАК ДОО И ДРУГИ против СРБИЈЕ** (*Представке бр. 67856/14, 69282/14 и 70253/14*) - 27. септембар 2016. године
- **ПРЕДМЕТ МИВЕС ДОО против СРБИЈЕ** (*Представка број 48966/09*)-10. јануар 2017. године
- **ТЕХНОГРАДЊА ДОО против СРБИЈЕ** (*Представке бр. 35081/10 и 68117/13*) - 14. март 2017. године
- **КОКА ХУВРО КОМЕРС ДОО БРОУЛЕР против СРБИЈЕ** (*Представка број 59341/09*) - 14. март 2017. године

Закон о заштити права суђење у разумном року – пракса ВКС

- **ЗАКЉУЧАК О ОДГОВОРНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА НАКНАДУ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ НАСТАЛЕ ЗБОГ НЕИЗВРШЕЊА ПРАВНОСНАЖНИХ СУДСКИХ ОДЛУКА**
- Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

(Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 2.11.2018. године)

Закон о заштити права ење у разумном року – пракса ВКС

- **ЗАКЉУЧАК О ОДГОВОРНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА НАКНАДУ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ НАСТАЛЕ ЗБОГ НЕИЗВРШЕЊА ПРАВНОСНАЖНИХ СУДСКИХ ОДЛУКА**
 - У предметима у којима се води стечајни поступак, законска затезна камата на потраживања утврђена правноснажним пресудама против дужника – друштвених предузећа обрачунава се до дана отварања стечајног поступка у складу са законским решењима из Закона о стечају,
- (Допуна закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 2.11.2018. године на седници дана 27.09.2019.годне)

Закон о заштити права уђење у разумном року – пракса ВКС

- **ЗАКЉУЧАК О ОДГОВОРНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА НАКНАДУ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ НАСТАЛЕ ЗБОГ НЕИЗВРШЕЊА ПРАВНОСНАЖНИХ СУДСКИХ ОДЛУКА**
- У погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким и правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочно последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

(Допуна закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 2.11.2018. године на седници дана 27.09.2019.годне)

Пракса Апелационог суда у Крагујевцу и Београду

Правична накнада материјалне штете која се досуђује због утврђене повреде права на суђење у разумном у парничном поступку тужиоцима као повериоцима ненаплаћених потраживања против дужника друштвених предузећа, где постоји и одговорност државе за дугове друштвених предузеће, представља потраживање утврђено правноснажном пресудом на које се обрачунава законска затезна камата до дана отварања стечајног поступка (потраживање признато у стечајном поступку) умањено за износе који су евентуално по том основу наплаћени. На тако утврђен износ материјалне штете тужиоцима припада законска затезна камата од дана подношења тужбе.

(Правни закључак донет на седници грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу одржаној 23.09.2019. године прихваћен и од стране Апелационог суда у Београду)

СУДСКИ ПОСЛОВНИК

ОБЛИК СУДСКИХ АКТА И ОДЛУКА, НАЧИН ПИСАЊА ПРАВИЛА ПРИ ПИСАЊУ ОДЛУКА И ДРУГИХ ПИСМЕНА

Члан 122

У свом раду суд користи изразе из закона и избегава стране речи и речи које нису опште усвојене у раду суда.

Језички израз одлука и других писмена мора бити јасан и разумљив.

У уводу пресуде суд означава предмет спора. за кратко означање предмета спора суд, по правилу, користи законске правне институте (зајам, стицање без основа, повреда моралних ауторских права).

СУДСКИ ПОСЛОВНИК

ПРАВИЛА ПРИ ПИСАЊУ ОДЛУКА

Члан 122

У изреци и образложењу одлуке странке се увек означавају њиховим пуним личним именом, а не по реду набрајања (прворедни тужилац, другооптужени и сл.).

Кад се подаци уписују у јавне књиге изрека садржи и личне податке прописане посебним прописима (име једног од родитеља, девојачко презиме, година рођења, јмбг и др.).

Временско трајање казне и новчани износи означавају се у изреци одлуке бројевима и словима у загради.

Назив закона и других прописа могу се у тексту навести у скраћеном облику (зпп, кз), а они који нису у честој употреби, наводе се пуним називом и означањем службеног гласила и броја у коме су објављени (нпр. "службени гласник РС", број 27/10).

ЦИТИРАЊЕ ПРЕСУДА ЕСЉП

Обавеза позивања на праксу Европског суда за људска права произилази из члана 1. Европске конвенције.

Пресудама Европског суда за људска права тумаче се конкретни чланови Европске конвенције и одређује дејство сваког члана ЕК.

Наши судови треба да се позивају на права и слободе садржане у Европској конвенцији, онако како их је у својим преседанима развила и протумачила пракса Европског суда за људска права

ЦИТИРАЊЕ ПРЕСУДА ЕСЉП

У образложењу одлуке требало би да се наводи и пракса међународних институција који штите људска права, пре свих Европског суда за људска права (ЕСЉП) јер је Србија чланица Савета Европе.

Европска конвенција о људским правима (ЕКЉП) део нашег унутрашњег правног поретка, на основу члана 16. став 2. Устава Републике Србије: **Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.**

ЦИТИРАЊЕ ПРЕСУДА ЕСЉП

Непосредна примена зајемчених права

Члан 18

Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују.

Уставом се јемче, и као таква, непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима.

Одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

ЦИТИРАЊЕ ПРЕСУДА ЕСЉП

Члан 122 став 4 Судског Пословника:

У образложењу одлуке може се наводити и пракса међународних институција које штите људска права (нпр. Европски суд за људска права - Винчић против Србије "Службени гласник РС", бр...).

ПРАВИЛА О ЦИТИРАЊУ ОДЛУКА ЕСЉП против Србије

Грудић против Србије, представка бр. 31925/08, пресуда од 17. април 2012.
године

Бодрожкић и Вујин против Србије, представка бр. 38435/05, пресуда од 23.
јуна 2009. год.

Живић против Србије, "Службени гласник РС" бр. 71/11.

ПРАВИЛА О ЦИТИРАЊУ ОДЛУКА ЕСЉП

Када су у питању **пресуде донете против других држава**, њих би требало наводити у оригиналу, те цитирати на следећи начин:

Grayson & Barham v. The United Kingdom, представке бр. 19955/05, 15085/06, пресуда од 23. децембра 2008. године

Lautsi and Others v. Italy, представка бр. 30814/06, пресуда Великог већа од 18. марта 2011.

ПРАВИЛА О ЦИТИРАЊУ ОДЛУКА ЕСЉП

Судија увек треба да се позове и на став (параграф) пресуде у којој Европски суд установио стандард који судија примењује у конкретном случају у домаћој одлуци. Тако би потпуно навођење пресуде требало да изгледа овако:

Silva Pontes v. Portugal, 14940/89 став 39

B. A. M. против Србије, представка бр. 39177/05, пресуда од 13. марта 2007, ст. 57. и 101.

Mihaloski v. The former Yugoslav Republic of Macedonia. 4422/02 став 41

ПРАВО НА ОБРАЗЛОЖЕНУ СУДСКУ ОДЛУКУ КАО ДЕО ПРАВА НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

- **Право да се о одлуци дају ваљани разлози.**
- **Добро образложена судска одлука доприноси и уједначавању судске праксе и остварењу права на једнаку заштиту права.**
- **Непостојање образложене судске одлуке може довести до повреде права на приступ суду јер се тиме спречава ефикасно коришћење жалбе. (*Hadjianastssiou v Greece*)**

ПРАВО НА ОБРАЗЛОЖЕНУ СУДСКУ ОДЛУКУ КАО ДЕО ПРАВА НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Обавеза инстанционих судова је да исправе грешке у аргументацији нижестепених судова, а кратко образложење није само по себи повреда права (*Hirvisaari v. Finland, no 49684/99*)

У случају када странка са захтевом или правним леком није успела битно је да се из образложења види да се суд упознао са њеним аргументима и да их је озбиљно ценио. (*Wuadrelli v. Spain, 11.11.2001, no 28168/95*)

Повреда члана 6 јер је наведен само члан закона који је примењен, без икаквог образложења за то. (*Sakkopoulos v. Greece, no 61828/00, stav 51*)

- ХВАЛА НА ПАЖЊИ
- СВАКО ПИТАЊЕ И КОМЕНТАР СУ ДОБРОДОШЛИ